



ÇOCUKLARIMIZA SORUMLULUK

DUYGUSUNU NASIL KAZANDIRIZ?

Şule Buse BETUS

Hatice YILDIZ

Okul Psikolojik Danışmanı

Okul Psikolojik Danışmanı



SORUMLULUK SAHİBİ ÇOCUK NASIL YETİŞTİRİLİR?

Bir insana hayat boyu lazım olacak en önemli özelliklerden biri sorumluluk bilincidir. Başladığı işi bitirebilmek, sevdiklerini hayal kırıklığına uğratmamak, görevlerini yerine getirebilmek ve daha fazlası... Bizler anne baba olarak hep sorumluluk bilincine sahip olan ve bu bilinçte yaşayan çocuklar yetiştirmek isteriz ve hayatımızın sonuna kadar bu çaba içinde oluruz. Bunu yaparken biz kendi yetiştiğimiz kültürden ne gördüysek onu uygulamaya çalışırız. Ancak bu çocuk eğitimi için çok yetersiz bazen de hiç olmaması gereken yöntemler içeren bir yoldur.

1.Sorumluluk duygusunun eksikliği nelere yol açar?

İnsan hayatının her aşamasında yapılması gereken belli sorumluluklar vardır. Sorumluluk bilincinin küçük yaşlardan itibaren kazandırılması gerekmektedir. Bu bilinç çocuğa küçük yaşlardan itibaren verilmediğinde, çocuklar hayatlarının her aşamasında problem yaşayabilir. Bu durumun olumsuz etkileri ilk olarak ev içinde başlar. Sorumluluklarını yerine getirmeyen çocuklar aile içinde sorunlar (ev içi kurallara uymama vb.) yaşayabilir ve okul başarısında düşme görülebilir. Bunun yanı sıra ilerleyen dönemlerde kurduğu ilişkilerde de problemler yaşama ve iş yaşamında başarısız olma olasılığı yüksektir.

2.Çocuklara sorumluluk bilinci kazandırırken doğru bilinen yanlışlar.

Çocuklarımızın yaşamın her alanında başarılı olmaları için sorumluluk duygusunun önemini bilir ve çeşitli yollarla bu bilinci kazandırmaya çalışırız. Zaman zaman da çeşitli endişelerle yanlış yollar izleyebiliriz. Bu yanlışlardan bazıları,

- Çocuklara sorumluluklarını yerine getirmediklerinde ceza verileceği şeklinde tehdit etmek
- Çocuğa yaşamın zorluklarına alışması gerekçesiyle yapabileceğinin üstünde görevler vermek,
- Koruma duygusuyla belirli bir yaşa kadar çocuğa hiçbir sorumluluk vermemek ve aşırı hoşgörülü olmak.
- Çocuklar sorumluluklarını yerine getirirken hatalar yaptığında sert tepkiler vermek ve davranışı yerine karakterine yönelik eleştirilerde bulunmak.
- Ceza vererek çocuğa sorumluluk duygusu kazandırılacağını düşünmek,
- Çocuğun kısa bir sürede sorumluluk duygusu geliştirebileceğine inanmak.

3. Peki, biz anne babalar olarak ne yapmalıyız?

Çocuklarımıza sorumluluk bilinci kazandırırken işe kendi düşünce ve davranışlarımızı gözden geçirerek başlayabiliriz. Çocuklarımız birçok şeyi ilk olarak bizde görür ve bizim bir olay karşısındaki tepkimizi referans alarak o olaya onlar da bir tepki ortaya koyarlar. O yüzden biz her anlamda çocuklarımızın hayattaki ilk rol modeli olduğumuz için davranışlarımıza dikkat

etmeliyiz. Bizler sorumluluğumuzda olan işleri özenerek, layıkıyla ve keyif alarak yaptığımızda çocuklarımız da bu işlerin can sıkıcı birer angarya değil, hayatımızı kolaylaştırmak için birer zorunluluk olduğunu kavrar. Bu da çocuklarımızın yapacakları işlerde motivasyonlarını artırır sağlıklı bir sorumluluk duygusu kazanmalarına yardımcı olur.

Sorumluluk bilinci kazandırılırken çocuğa verilecek sorumluluklar hakkında bilgi verilmeli, bu sorumlulukları nasıl yerine getireceği gösterilmeli ve çocuk davranışı özümseyene kadar belli bir disiplin çerçevesinde istikrarlı bir şekilde takip edilmelidir. Çocuğun ihtiyaç duyduğu yönlendirmeler anne baba tarafından sağlanmalıdır. Sorumluluk kazandırırken evdeki yetişkinlerin ortak bir tutum sergilemeleri gerekmektedir. Aile içi tutarsızlıklar, çocukların sorumluluktan kaçma davranışını ortaya çıkarabilir. Davranış kazandırılırken davranış kazandırma çizelgeleri kullanılabilir (yazının sonunda kullanabileceğiniz davranış çizelge örneği bulunmaktadır)

4.Yaş düzeylerine göre verilebilecek sorumluluklar

2-3 yaş: Bu dönemde çocuklar basit giyecekleri kendi başlarına giymeyi öğrenebilirler. Yemeğini biraz dökerek yediği için annesi tarafından yedirilen bir çocuğun çatal kaşık kullanma becerisi, yemeği kendi başına yemesine fırsat verilen çocuğa göre daha yavaş gelişecektir.

3-4 yaş: Bu dönemde çocuklar basit ev işlerinde yardımcı olabilirler. Örneğin kendi oyuncaklarını sepetine yerleştirebilir. Öz bakım becerilerini kendi başına yapmak için ilk adımı atabilirler; diş fırçalamak, elini yüzünü yıkamak gibi. Tabi bu becerileri anne babayı bire bir gözlemleyerek ve onların desteği ile deneyerek geliştireceklerdir. Ayrıca bu yaşta ayakkabılarını giyebilirler. Ama bağcıkları bağlamak için hala yardıma ihtiyaçları vardır.

4-5 yaş: 2-3 yaş döneminin inatçılıklarının azaldığı, günlük hayat ile ilgili gözlemlerin ve ilginin arttığı bu dönemde, çocuklar “bir iş yapmaktan” ve bunu göstermekten büyük bir keyif alırlar. Ev işlerinde anneye yardım etmek, tamirat işlerinde babaya çıraklık etmek gibi yetişkin hayatına yönelik işler çok ilgilerini çeker. Bu yaştaki çocuğunuzdan odasındaki oyuncakları toplamasını, kendi başına elini yüzünü yıkamasını, yemeğini yemesini, masa hazırlanırken bir şeyleri (örneğin tuzluk) götürmesini bekleyebilirsiniz.

5-6 yaş: Bu dönemde çocuklar Dış dünyaya ait beceri ve sorumlulukları kazanmaya hazır duruma gelmişlerdir. Artık kendi başlarına giyinip soyuna bilirler. Eğer anne baba sabredemeyip bu seferde “ben giydireyim” derse o zaman bu becerinin gelişmesi gecikecektir. Bu yaş grubundaki çocuklar kendi ile ilgili sorumlulukların yanı sıra tüm aileyi ilgilendiren sorumlulukları da yerine getirebilirler.

7-12 yaş: Bu yaş döneminde artık okul, çocuğun hayatında çok önemli bir yere sahiptir. Dolayısıyla sorumlulukların çoğu da okul ile ilgilidir. Ödev yapmak, okul eşyalarına sahip olmak, gerekli materyalleri unutmamak, okul ve sınıf kurallarına uymak vb. Tabi ki evdeki sorumluluklar da devam etmektedir; çalışma masasını düzenlemek, odayı toplamak ve giysileri dolaba yerleştirmek gibi.